

Lisätiedot:

sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Ulla Tikkanen, puh. 050 355 3246
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Sosiaali- ja terveystoimintavaliokunta käsittelee 14.9.2022 kokouksessa osaltaan ikäohjelman sekä pyysi lausunnon suomenkieliseltä ja ruotsinkieliseltä opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnalta, kulttuuri- ja vapaa-aikavaliokunnalta, yhdyskuntavaliokunnalta sekä vanhusneuvostolta ja vammaisneuvostolta. Kaikilta pyydetyiltä tahoilta saatiin lausunnot 10.11.2022 mennessä (**oheismateriaalina**).

Sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta ja kulttuuri- ja vapaa-aikavaliokunta pitävät hyvänä, että ikäohjelmassa korostuu ikääntyvien arkiliikunnan vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin. Ohjelma toimii valiokuntien mukaan hyvänä pohjana mm. ikääntyville suunnattujen liikuntapaikkojen rakentamisessa ja kunnostamisessa lähivuosina.

Kaikkissa em. valiokuntien lausunnoissa todetaan, että ikäohjelma tuo hyvin esiin kaupungin toimialojen yhteisen vastuun ikääntyvien hyvinvoinnin edistämiseksi tilanteessa, jossa SOTE-uudistuksen myötä yhteistyön merkitys muidenkin kuin kaupungin toimijoiden välillä korostuu. Esim. järjestöjen ja muiden toimijoiden mukaantulo entistäkin aktiivisemmin ikääntyvien palvelujen kehittämiseen on mahdollistettava. Samoin yhdyskuntatason hyvinvointialueelle on tunnistettava ja sovittava toimivat yhteistyön rakenteet.

Konkreettisina jo tällä hetkellä päiväkodeissa ja kouluissa toteutuvina yhteistyömuotoina tuodaan esiin koulumummi- ja -vaaritoiminta, Lucia-toiminta, vanhojen tanssit-esitykset, hyväntekijät-valinnaisaineet sekä muu varhaiskasvatukseen ja kaikkien Kauniaisten koulujen yhteistyö Villa Bredan kanssa, mikä lisää vuorovaikutusta lasten ja ikäihmisten välillä tukien kaupungin ikäohjelman tavoitteita. Tämä yhteistyö jatkuu tulevaisuudessa. Tärkeä yhteistyön muoto on myös kirjaston ja lukioiden yhteistyössä ikääntyneille antama tietokoneopetus.

Kulttuuri- ja vapaa-aikavaliokunnan lausunnossa todetaan, että kunnan ikärakenne ja vanhimmat ikäluokat, etenkin yli 85-vuotiaat, on otettava huomioon kaikessa viestinnässä ja digitaalisten palvelujen käytössä. Sähköisen viestinnän keinot eivät yksin riitä. Koko väestön tavoittamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota sote-uudistuksen muutosvaiheessa vuonna 2023.

Kansalaisopiston ydintoimintaa on vapaan sivistystyön tarjonta ja elinikäinen oppiminen osana hyvinvoinnin edistämistä, ja kirjastotoimen palvelut edistävät monella tavalla kaiken ikäisten hyvinvointia ja terveyttä ja vähentävät ja ehkäisevät terveyseroja. Lausunnossa todetaan, että toimenpideohjelmassa etsivän vanhustyön vastuutahoksi on merkitty kansalaisopisto ja vanhuspalvelut. Sen mukaan etsivän vanhustyön on kuitenkin oltava näkökulmana kaikilla kaupungin ja hyvinvointialueen toimijoilla. Valiokunta ehdottaakin, että etsivän vanhustyön vastuutahoksi kirjataan kaupunki ja hyvinvointialue.

Lausunnossa todetaan lopuksi, että Ikäohjelman toimenpiteiden tavoitteena on parantaa ikääntyneiden kuntalaisten mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen, vaikuttamiseen, tiedon saantiin, arkiliikunnan lisäämiseen ja kulttuuriseen hyvinvointiin (Kauniaisten liikkumis- ja kulttuuriohjelmat). Toimenpiteiden toteutuminen edellyttää toimialojen välistä saumatonta yhteistyötä erityisesti tukimuotojen rajapinnoilla. Tästä hyvänä esimerkkinä esitetään liikuntaneuvontaketjun varmistaminen elintapaohjauksessa. Hyvällä yhteistyöllä pystytään vaikuttamaan kansansairauksien esiintyvyyteen, mikä heijastuu monella tavalla hyvinvointiin ja terveyteen.

Yhdyskuntavaliokunta toteaa lausunnossaan, että asuntokannan monipuolisuuden kehittäminen vastaamaan tarpeita eri elämänvaiheissa otetaan huomioon asemakaavoituksessa kaupunkistrategian mukaisesti. Se on osa Maankäytön ja asumisen kehityskuvaa sekä siihen pohjautuvaa kaupungin asunto-ohjelmaa. Lisäksi kahden sukupolven rinnakkain asumisen mahdollistavien ratkaisujen kehittäminen pääkaupunkiseudun rakennusvalvontojen yhteistyönä on käynnissä.

Esteettömän ja turvallisen kaupunkiympäristön edistäminen ja ylläpitäminen ovat yhdyskuntatoimessa keskiössä kaikessa tekemisessä ja toteuttavat myös ikäystävällisen ympäristön tavoitetta. Hyvä esimerkki tästä on Träskmossenin uudet, esteettömät pitkospuut ja muutkin luontopolut. Luontoretkiä, opastettuja huvilakaupunkireittejä ja kolme puuveistosreittiä järjestetään esim. lyhyempinä ja helppokulkuisempina lähiretkinä niin, että ne sopivat hyvin myös ikäihmisille. Opaste/infotauluja myös pistekirjoituksin on suunniteltu Gallträskin ympäristöön paikkaan, jossa kaikilla olisi niitä helppo lukea. Esteettömän ympäristön osalta valiokunta kiinnitti huomiota Kauniaisten rautatieaseman laiturialueen puuttuvaan esteettömyyteen.

Kestävän elinympäristön tavoitetta toteutetaan lukuisin eri tavoin kaikilla yhdyskuntatoimen tulosalueilla. Kaupungin resurssiiviisauden tiekarttaan koottujen tavoitteiden kautta pyritään saavuttamaan strategian mukainen hiilineutraaliustavoite vuonna 2030. Ilmastoinfon energianeuvonta suuntautuu myös ikäihmisille. Kaupungin ympäristötoimi järjestää lisäksi matalan kynnyksen tilaisuuksia esim. kirjastossa tai eläkeläisyhdistysten tapahtumien yhteydessä.

Valiokunta ehdottaa ikäohjelmaan lisättäväksi uutta toimenpidettä: Kauniaisten ympäristöstä, reiteistä ja kulttuurikohteista tehdään audio-opastuksia (kuten museoiden lainattavat kuulokkeet), joita voi lainata kirjastosta. Mikäli pyörärikshatoiminta voisi käynnistyä uudelleen, voisi kyydissä kuunnella opastuksia.

Vanhusneuvosto pitää ohjelmaa monipuolisena. He nostavat lausunnossaan erityisesti 70-vuotiaiden terveystarkastukset, senioriasumisen ja vaihtoehtoisten asumismuotojen mahdollistamisen, joita tavoitteita ovat itsekin tuoneet viime vuosina esille.

Lausunnossa todetaan, että vastuutahot tulee määritellä selkeästi ja pyrkiä myös lisäämään ikäihmisten osallistamista palvelujen järjestämisessä. Ikääntyneitä tulisi myös kuulla aikasempaa tarkemmin heitä koskeissa asioissa. Vanhusneuvosto toivoo, että annetaan erityistä painoarvoa kaupungin järjestämiin palveluihin, mutta hyvä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tulee turvata.

Vammaisneuvoston lausunnossa pohditaan digipalvelujen kokonaisuutta monipuolisesti. Peruspalvelut pitää olla kaikkien saatavilla digipalveluista riippumatta. Palvelujen toteuttamiseen tarvitaan uusia vaihtoehtoja. Syrjäytymisen ja eristäytymisen estämisen keinoina esitetään sosiaaliseen kanssakäymisen mahdollistamista, mihin tarvitaan yhteisöllisiä ja helposti saavutettavia tiloja yhteiseen käyttöön. Myös ryhmäkuntoutukset ja päivätoiminta edistävät yhteisöllisyyttä ja ylläpitävät sosiaalista kanssakäymistä. Neuvosto korosti oikeutta saada palveluja omalla äidinkielellä.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää kulttuurihyvinvoinnin saamaa painoarvoa ikäohjelmassa tärkeänä. Kulttuurin merkitys hyvinvointiin, terveyteen ja osallisuuden kokemiseen on todettu myös monissa tutkimuksissa. Tärkeä näkökulma suunnittelussa on kulttuuripalvelujen saavutettavuus ja tarjonta ikääntyneille.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta tuo esille myös huolen digipalvelujen yleistymisestä ja korosti, että tarjolla tulee olla lähipalveluja ja informaatiota ja ohjausta myös perinteisemmin tavoin. Kaikessa kehittämistyössä tulee huomioida myös vanhimmat ikäluokat. Ikääntyneet ovat yhteisölle suuri voimavara ja on huolehdittava heidän mahdollisuudestaan vaikuttaa omissa asioissaan.

Monikanavainen viestintä, ikääntyneille tarjottavat lähipalvelut, digi-opetus ja ohjaus ovat tärkeitä. Omaishoidon tuki on jatkossa hyvinvointialueen palvelumuoto. Kunnalla on kuitenkin mahdollisuus tukea omaishoitajien arkea monin tavoin: infotilaisuudet, vertaistuki, vapaaehtoistyö, ja kaupungin palveluista esim. liikunta- ja kulttuuripalveluihin osallistumisen tukeminen. Valiokunta korosti soten kulttuurisuunnitelman toteuttamiseen liittyen myös johdon ja henkilökunnan asenteen merkitystä, iloa, turvallisuutta ja huolenpitoa.

Valiokuntien lausuntojen vaikutus ikäohjelmaan

Lausuntojen perusteella voi todeta, että valiokunnat ja neuvostot pitävät tärkeänä, että ikäohjelma tuo hyvin esiin kaupungin toimialojen yhteisen vastuun ikääntyvien hyvinvoinnin edistämiseksi tilanteessa, jossa SOTE-uudistuksen myötä yhteistyön merkitys muidenkin kuin kaupungin toimijoiden välillä korostuu. Sen rinnalle on mahdollistettava sekä ikääntyneiden että järjestöjen ja muiden toimijoiden mukaantulo entistäkin aktiivisemmin ikäohjelman toteuttamiseen että palvelujen kehittämiseen. Samoin yhdyspinnat hyvinvointialueelle on tunnistettava ja sovittava toimivat yhteistyön rakenteet.

Kaikkien kaupungin toimialojen rooli ja tehtävät sekä niiden kytkös ikäohjelman toteuttamiseen tuli lausunnoissa kuvatuksi hyvin. Ikäohjelmaan tehtiin yhdyskuntavaliokunnan esittämä lisäys Kauniaisten ympäristöstä, reiteistä ja kulttuurikohteista tehtävistä audio-opastuksista. Kulttuuri- ja vapaa-aikavaliokunnan esityksen mukaan Ehkäisevän vanhustyön vastuutoimijat muutettiin kattamaan sekä kunnan että hyvinvointialueen toimijat. Toisena lisäyksenä kirjattiin ”Kirjastopalvelujen käyttöön rohkaiseminen” tunnistuen Kauniaisten monipuolisten kirjastopalvelujen vaikutus hyvinvointierojen kaventamiseen ja osallisuuteen. Valiokuntien esittämät tekniset ja muut täsmennyspyynnöt otetaan huomioon lopullisessa versiossa.

Ikäohjelman toteuttamista koordinoi kaupungin Hyte-ohjausryhmän Ikääntyneet-alaryhmä. Ohjelmaa toteutetaan vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä tarkennettujen tavoitteiden, vastuutahojen määrittelyn ja seurantamittareiden avulla. Ryhmä raportoi Hyte-ohjausryhmälle ja vuosittain Vanhus- ja

vammaisneuvostoille. Viestinnän ja tiedottamisen Ikääntyneiden palvelusta ja ikäohjelman toteuttamisesta tulee olla monipuolista ja jatkuvaa.

Toteuttamisessa huomioidaan myös muut voimassa olevat poikkihallinnolliset ohjelmat, kuten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, kaupungin liikumis- ja kulttuuriohjelmat sekä ehkäisevän päihdetyön ohjelma.

Liitteenä ehdotus ikäohjelmaksi 2023–2025 ja ikäohjelman tavoitteet.

Kaupunginhallitus:

Valtuusto hyväksyy ehdotuksen Kauniaisten ikäohjelmaksi 2023–2025.

.....

Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Ulla Tikkanen selosti ikäohjelman sisältöä.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet:

Liite 1: Kauniaisten ikäohjelma 2023–2025

Liite 2: Ikäohjelman tavoitteet

Oheismateriaali:

Kauniaisten ikäohjelma Digi
SOKUTE Kulttuuri ja taide osana sotea ja hyteä
Lausunto, Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta
Lausunto, Ruotsinkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta
Lausunto, Kulttuuri- ja vapaa-aikavaliokunta
Lausunto, Yhdyskuntavaliokunta
Lausunto, Vanhusneuvosto
Lausunto, Vammaisneuvosto